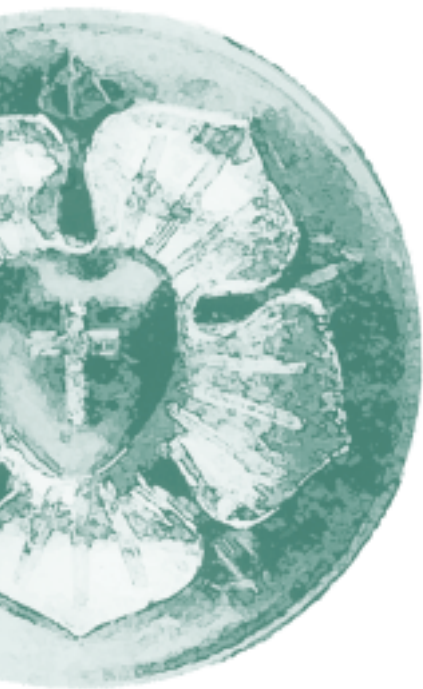

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHold

Om kontekst og forkynnelse / Hvordan preker våre kolleger andre steder i verden? / Møte med læstadianere i Midtvesten / Fra bokfronten / Innhold 2008 / Fra bispedømmerådene og Kirkedepartementet

SØNDAGSTEKSTEN

1. søndag i faste - Even Borch
2. søndag i faste - Dag Øivind Østereng
3. søndag i faste - Kjell A. Skartseterhagen
4. søndag i faste (Midtfaste) - Astrid Sætrang Morvik

Hvordan preges vi av konteksten vår, vi som forkynner i kirker og bedehus og møtesaler?

Om kontekst og forkynnelse

Hvordan preker vi rundt omkring i verden? Hvordan preges vi av konteksten vår, vi som forkynner i kirker og bedehus og møtesaler? Hvilke idealer har vi for kontekstualiseringen,

stedegengjøringen, av vår egen forkynnelse og prekenteologi (teologi i prekenen)? Det er det selvfølgelig ikke ett, enkelt svar på. Kanskje er det nettopp derfor enda viktigere å reflektere og

samtale jevnlig rundt det, både kolleger imellom og sammen med andre mennesker? - for å bevisstgjøre oss på hva vi selv gjør, om vi virkelig gjør det vi har til hensikt å gjøre, og hvordan det oppleves fra kirkebenken.

Dette året 09/10 har jeg så langt hørt svært få prekenere - og prekt enda færre - av den enkle grunn at jeg har permisjon fra prestjobben og jobber som voluntør for KFUK-M på Madagaskar, og at jeg ennå på langt nær kan nok gassisk til å følge med på prekenene i kirkene rundt her. Men jeg har vært heldig og sittet noen steder med fransktalende folk, og dessuten snakket med flere kloke gassiske kolleger.

Med forbehold om det umulige i å generalisere ut fra noen få erfaringer og samtaler, vil jeg si noe om hva jeg opplever som hovedskillelinjer i forkynnelse i gassisk kontekst, anno 2009. Den første går mellom dem som bevisst preker kontekststuet, og dem som ikke gjør det.

På den ene siden er de predikanter som står i en tradisjonell vekkelsesforkynnelsetradisjon, som preker lov og evangelium, synd og nåde, omvendelse og frelse - og som vil hevde at det er et tidløst budskap som er det samme til alle mennesker til alle tider og derfor også kan prekes slik. I den grad de er preget av sin kontekst, handler det tilsynelatende mest om den kristne kontekst de er vokst opp og har studert i. I tillegg til respekten for de eldre og deres tradisjoner, forholdet til ånder og eksorsisme, og stor tilpasningevne med henblikk på et samfunn med brutale synlige materielle forskjeller - som vel er mer typisk for en afrikansk enn en norsk kontekst.

På den andre siden er de som i sin forkynnelse tar utgangspunkt både i Bibelen (Det gjør de fleste som en selvfølge, ser det ut til.) og i den aktuelle sammenheng de står i, som i prekenen snakker om den politiske situasjonen, fattigdommen, familieproblemer, jobbutfordringer. Her finnes det også en form for undergrupper - de som primært har en sjelesørgerisk tilnærming, med personlig modning og de nære relasjoner i fokus, og de som i større grad beskjeftiger seg med makro-nivå - et samfunnsperspektiv.

Det andre skillet opplever jeg at går mellom de mer herlighetspregete teologene som lover

suksess på ulike verdslige fronter så lenge man tror sterkt og gir rause økonomiske gaver til menigheten (Våre nærmeste kirker står for en slik forkynnelse, men de er uavhengige pinsekirker) - og dem som, i mine øyne, snakker mer sant og troverdig om livet og troen - om både gledene og vanskelighetene som møter troende og ikke-troende.

Det tredje skillet ser for meg ut til å gå mellom dem som har en nokså pragmatisk eller endatil støttende holdning til folkereligisiteten (hovedsaklig visstnok den katolske kirke) - med dens forfedredyrking og kultus rundt de døde - og de forkynnere som tar klart avstand fra disse tradisjonelle religiøse elementene og vil at kirken i større grad skal represen-

Hva kan vi som kirke være åpne for og bekrefte, ... og hvor må vi være motkultur?

tere en motkultur. For noen er motstanden etter sigende først og fremst praktisk motivert - at det skaper skyldfølelse og misbruk av knappe ressurser - for andre handler det i større grad om et spørsmål om synd mot Gud - at forfedrene dyrkes og får en makt på linje med Gud, og at det er mye umoral knyttet til sex og rusmidler i forbindelse med de såkalte likvendingsfestene.

Her er det ikke nødvendigvis klare grupper - det er heller snakk om tendenser. Slik det vel også er hos oss i norsk kontekst? Det overrasker meg litt at en kontekst preget av ekstremt stor fattigdom med store livsutfordringer knyttet til dette, og en akutt politisk krise som forverrer folks hverdagsliv, ikke får større plass i forkynnelsen. Det overrasker meg også at kirken, med sitt langsiktige perspektiv, ikke i større grad ser sitt ansvar for å tematisere miljøkrisen og ansvaret for skaperverket - på en øy som er unik hva gjelder biologisk mangfold, og hvor elvene er røde av all jorderosjonen grunnet råhogst. Øya blør. For en fattig familiefar kan jeg forstå at dagens risposjoner er viktigere enn å la være å brenne opp skogen - men ikke for kirkens lederskap, som har trening i å tenke prinsipielt og i evighetsperspektiv.

Når det gjelder forholdet til folkereligisiteten, ser jeg mange paralleller til de samtaleene jeg har blitt en del av som prest i Oslo, både i min kontakt med alternativreligiøse miljøer og i kjølvannet av Märthas engleskole og englebok. Hva kan vi som kirke være åpne for og

bekreftede, av folks åndelige liv og erfaringer, og hvor må vi være motkultur?

Verken på Madagaskar eller i Norge er det enkle entydige svar på dette - blant annet fordi "norsk kontekst" og "gassisk kontekst" i seg selv er langt fra entydig. Men er det ikke nettopp de kontinuerlige samtalen rundt spør-

mål som ikke har enkle svar, som kan gjøre oss klokere, modigere og bedre som forkynnere?

SUNNIVA GYLVER
sunnive@gylver.no

Hvordan preker våre kolleger andre steder i verden?

AV SUNNIVA GYLVER

Det er det åpenbart ikke ett enkelt svar på. Men siden jeg nå befinner meg i en gassisk kontekst og selv opplever det som svært utfordrende, har jeg besøkt to sentrale teologer og prester i hhv. den reformerte og den lutherske kirken her (FJKM og FLM).

Hvordan preker de og deres kolleger? Hva er de opptatt av? Hvordan forkynner de i forhold til kirkens politiske rolle, fattigdomsproblematikken og miljøkrisen - felt som her nede blir satt på spissen?

Lantonirina N RAKOTOMALALA er prest og prestekone i FJKM og generalsekretær i Madagascar YMCA (KFUM).

Dr. Pèri Rasolondraibe er sokneprest i den største FLM-menigheten her i Tana by. Den ligger rett i nærheten av her vi bor, i et indre byslumstrøk som kalles 67 hectar. Han har tidligere studert og jobbet i USA og arbeidet ti år i Geneve, som leder for Mission and Development Department i Det Lutherske Verdensforbund.

Dr. Pèri forteller at de er fire prester i hans menighet, og hevder at det er den største lutherske menigheten i Afrika. Den er byomfattende, med 17 ulike bydelsgrupper, 10 000 aktive medlemmer, 1500 barn på søndagsskole, 10 kor, 3 gudstjenester hver søndag, 275 konfirmanter siste året, stor speidergruppe, 550 fattige familier som får matvarehjelp, gratis skole for 80 fattige barn, bibelskole for voksne, fengselsbesøk og sykehusbesøk blant det som preger virksomheten.

Lantonirina (heretter Nirina) forteller at hennes mann betjener syv kirker i et sogn på landet, med små tettsteder, og hun tar ansvar for to andre. Hovedkirken rommer både veldig fattige og veldig rike medlemmer, ca. 400 stk, mens de øvrige er generelt fattige menigheter på ca. 150 medlemmer. De har regelmessige gudstjenester, bibelundervisning for voksne, hjemmebesøk, sjelesorg, og egne grupper for kvinner, menn, ungdommer (kor), barn (søndagsskole), Blåkors (for rusmisbrukere),

vekkelsesbevegelse, eksorsister, speidere, lekmannsgruppe/fundraising gruppe og evangeliseringsgruppe. Alt er frivillig arbeid, bortsett fra prestatjetenesten - og for Nirina selv er også den frivillig fordi hun mottar lønn for sitt arbeid for YMCA.

Det blir færre teologiske samtaler her nede enn jeg er vant til, først og fremst på grunn av språket, så jeg er takknemlig for timene jeg får bruke med disse to gassiske kollegene mine. Jeg ber dem dele erfaringer og inntrykk fra både egen og kollegers prekenpraksis. Jeg har flere store spørsmål på blokken:

Hvordan preker de og deres kolleger? Hva er predikantene opptatt av å formidle?

Dr. Pèri mener selv at han ikke er representativ predikant for sitt kirkesamfunn. Han hevder at de fleste kollegene hans er svært preget av en pietetistisk vekkelsestradisjon, hvor prekenene er følelsessterke og har omvendelsen, formaningen og frelsen i fokus. En tradisjonell lov og evangelium-forkynnelse kaller han det. Selv sier han seg svært preget av sine studier i USA og en teologi som sier at "We are saved for this life. The eternal life is for God to take care of - this life is for us to take care of."

Nirina, derimot, mener at i hennes kirkesamfunn er det eskjatologiske perspektivet og omvendelsesforkynnelsen ikke dominerende - at prekenen først og fremst er myntet på hverdagslivet som menneske og troende. De utfordringer vi mennesker møter i våre nære relasjoner, og i skolegang og arbeidsliv. Begge sier prekerer på nesten en halvtime er vanlig, noe som gir et visst rom for å gå i dybden.

Hvordan forkynner de i forhold til kirkens politiske rolle?

De store kirkesamfunnene på Madagaskar har alle hatt tette bånd til ulike deler av den politiske makten - ikke minst gjennom at kirkeledere også har hatt stor politisk innflytelse, til dels gjennom konkrete posisjoner. Dette har antakeligvis gått begge veier, både gjennom at kirken indirekte har søkt politisk makt og privilegier utfra dette, og at politikere har sett kirkene som viktige mobiliseringsarenaer.

Peri opplever at kirken har brent seg på å være så politisk involvert og representert, og

at etter det mislykkete forsøket på kirkelig megling ifm. krisen i 2009 har forkynnelsen blitt enda mindre dennesidig- og samfunnsorientert, noe han selv beklager. At dette med kirkens politiske rolle ikke er enkelt, kan vel vi norske prester underskrive på, med blant annet olje- og gasslettingsaken i friskt minne.

Nirina sier at de reformerte kirkene fortsatt tar opp kirkens politiske rolle. Under de mest dramatiske ukene i fjor vår var kirkene døgn-åpne, og en uavbrutt bønnekjede ble etablert. Men også denne kirken må finne ut hvordan den kan forholde seg til det politiske liv - med eks-president Marc Ravalomanana som en av kirkens leke topledere og flere andre ledende politikere som aktive medlemmer.

Peri sier at det er lite teologisk diskusjon kolleger imellom på grunn av frykt for å trå feil. Nirina sier at forkynnerne arbeider med å skille mellom politikk og partipolitikk og å balansere ulike bibelske tekster rundt tema opp mot hverandre for å få et helhetlig bilde av Bibelens syn på forholdet mellom de troende og myndighetene - for eksempel sammenstille Paulus' tekst i Romerbrevet, om lydighet mot myndighetene, med GT-teksten om israelitenes ulydighet mot Farao og utferden fra Egypt. Begge ønsker at kirkene skal evne å presse på for å få en løsning på krisen, men tror det må skje indirekte og uformelt.

Hvordan forkynner de i gassisk kontekst om fattigdom og rikdom, ut fra Bibelens tekster om dette?

Peri er også her kritisk til eget kirkesamfunn og sier at det lett blir slik at "religion blir opium for folket," - at man ikke adresserer de store økonomiske forskjellene som finnes, til og med innenfor menigheten. Han sier at hans menighet har et relativt stort sosialt, diakonalt arbeid - med gratis skole for de fattigste barna, matvarehjelp, hjelpepakker til jul og nasjonalfestdag, ukentlig besøk i fengslene - men at dette ikke tas inn i forkynnelsen og den teologiske refleksjonen av hans kolleger.

Nirina viser til eksempelet hun ga på forkynnelse om forholdet mellom kirke og politikk, og sier at denne måten å kombinere tekster på er et kjennetegn for preken-tradisjonen hun (men ikke alle i FJKM) er en del av. Den brukes også når det gjelder tema fattig-

dom og rikdom, som Bibelen snakker mye om. For eksempel når prekenteeksten handler om den rike unge mannen som Jesus oppfordrer til å selge det han eier, og gi alt til de fattige - "Kom så og følg meg!" - så har hun ofte med teksten om forvaltningen av talenter, dette for å balansere et budskap som i konteksten hun preker i, enten blir irrelevant (fordi menigheten er så fattig) eller fører til en offerforståelse hvor alt ansvaret legges på "de andre", de rike. Hun ønsker å utfordre de rike til en mer rettferdig fordeling, og samtidig kalle de fattige til ansvar overfor de ressurser og muligheter de faktisk har.

Her er hun og Dr. Peri helt på linje. Han sier det er viktig for ham å forkynne at fattigdom ikke er skjebne eller Guds vilje. At vi skal kjempe mot urettferdig fordeling. At de forskjellige som finnes, er en utfordring til de rike om å dele og til de fattige om å stå opp for et bedre liv og samtidig se mulighetene som ligger der. Han forteller at i og med at kirken ligger i et slumstrøk, får han daglig folk som ber om penger, på døra. Da ber han dem om å skrive en enkel søknad og fortelle hvordan pengene skal brukes. Hvis det er et prosjekt med tanke på å bli mer selvhjulpne, får de gjerne noen penger og en viss oppfølging for å sikre gjennomføringen. Men han må jo også si nei til mange. Sånn er det, når man er kirke midt i nøden.

-Ser de endringer framover i sine kirkesamfunns forkynnelses fokus?

Peri sier nei - han opplever det nasjonale lutherske teologistudiet som konserverende.

Nirina deltar selv i en pan-afrikansk teologisk arbeidsgruppe, hvor ti forskjellige afrikanske kirker med reformert teologi har definert fire satsingsområder for arbeid og forkynnelse i årene framover: Barn og Ungdom, Økonomisk rettferdighet, Naturlig helse og Kjønnsspørsmål. Det sier noe om hvor man ønsker fokus i årene som kommer.

På denne øya finnes flere truede plante- og dyrearter enn noe annet sted i verden, og avskogingen truer med å vaske hele øya ut i havet. Miljøkrisen er svært nærværende. Er det noe som det prekes over?

Både Nirina og Peri sier at dette ikke er noe stort tema på kirkenes dagsorden ennå. I FLM

er det visstnok ikke integrert, annet enn hos enkelte teologer, som for eksempel en student som jobber med en avhandling over "the place of ecology in the lutheran liturgy". I FJKM, forteller Nirina, har de en slags grønn action hvor kirkene tar initiativ til treplanting to ganger i året og kan få "det grønne beltet" - men dette forstås som enkeltstående praktisk handling og tas ikke inn i den teologiske refleksjonen og forkynnelsen. Hun hevder at når folk er så marginaliserte og fattige, og 80 % analfabeter, er slikt holdningsarbeid svært vanskelig - da er man opptatt av hvordan skaffe mat til sin familie i dag. Miljøkrisen blir et slags luksusproblem - selv om den på litt lengre sikt truer hele livsgrunnlaget og rammer nettopp de fattige først og hardest.

Howdan forkynnes det i forhold til skikker og ritualer i tradisjonell gassisk tro?

Her har kirkene ulik tilnærming. Den katolske har en mer åpen og aksepterende holdning til likvendingsfestene og forfedredyrkelsen - kanskje blant annet på grunn av praksisen med helgendyrkelse?

De lutherske og reformerte kirkene har visstnok en klart restriktiv holdning til dette - både til forfedredyrkelsen, likvendingen og skyldproblematikken i tradisjonell gassisk religion og kultur. I hvert fall offisielt. I praksis varierer det hvor avisende man er. Nirina begrunner sin negative holdning med sin erfaring av hvordan skyldfølelsen overfor forfedrene får fattige gassere til å ta opp lån i dyre dommer for å arrangere storslåtte likvendingsfester og gjøre ære på de døde. En familie hun kjenner, brukte 500 millioner Ariary (halvannen million kroner!) på en slik fest for to tusen gjester og kommer til å bruke mange, mange år på å betale ned lånet. Hun hevder at eksessene i alkohol og sex knyttet til disse festene skaper mye vondt blod, skyld og uplanlagte graviditeter. Og at forfedrenes makt over de nålevendes hverdag og valg, virker langt sterkere enn den plassen man gir Gud.

Begge sier at kristendommen for lenge siden er gassifisert, noe de utenlandske, lutherske misjonærene sørget for svært tidlig ved å etablere lokale presteskoler og utdanne nasjonalt lederskap allerede i starten av i misjons-

perioden. Den nasjonale lavkirkelige hyrdebevegelsen, med vekkelsemøter og eksorsisme, er en integrert del av de etablerte kirkene og et typisk eksempel på et gassisk særtrekk i kirkesamfunnene.

Både Perì og Nirina hevder at forkynnelsen generelt er svært bibelorientert, og da primært som utleggelse av tekst med en viss aktualisering. I forkynnelse i form av voksenundervisning og konfirmantundervisning er det Luthers Katekisme og Bibelen som er utgangspunktet i begge kirker. Når det gjelder prekenforkynnelsen, har FLM faste tekstrekker med en GT-tekst, en episteltekst og en evangelietekst for hver søndag, som hos oss - og i tillegg enda en evangelietekst som er selve preken-teksten. De har tre ulike rekker som rullerer. I FJKM har de også tilsvarende tre tekster satt

opp for hver søndag. I tillegg er de gruppert slik at de sikter på å komme gjennom hele Bibelen på tre år. Hvert år har ett hovedtema - i år "Rettferdighet ved tro" - med månedlige undertemaer som alle tekstene relateres til.

Hvordan unngår de å brenne ut?

Det finnes ingen fasit, sier de begge, men framhever noen ting: Å være knallharde på fridager, ta vare på de nære relasjoner, be mye og gjøre noe de liker, hver dag. Perì har sin faste morgenbønn: "Lord, surprise me today!" - Herre, - overrask meg i dag!

I det jeg går, lener han seg over bordet og sier: "Forkynnelsen må aldri reise tvil hos menneskene som kommer til kirken, om at de har sin plass hos Gud. Og vi må male fram himmelriket så det skinner - make it shine!"

Møte med læstadianere i Midtvesten

AV TROND H. F. KASBO

Sist høst hadde undertegnede gleden av et fire ukers opphold på Norway House, Luther Seminary, Minneapolis. Tilbudet kan absolutt anbefales kolleger.

En av de ting jeg ønsket å gjøre under oppholdet, var å oppsøke et par av de læstadianske menighetene i Minneapolis. Hensikten var å se hvordan forholdene var der, sammenliknet med tilsvarende grupper i vårt eget land. Jeg valgte meg derfor ut de retningene der borte som har paralleller i Norge, nemlig Old Apostolic Lutheran Church og Apostolic Lutheran Church. Old Apostolic Lutheran Church tilsvarer den vestlige retningen som gjerne omtales som Førstefødte. Apostolic Lutheran Church tilsvarer den østlige retningen, som vi hos oss gjerne kaller Småførstefødte.

I Norge har jeg sett at de førstefødte bare kaller seg *Læstadianerne*, men også *Den Opprinnelige Apostolisk Lutherske Førstefødtes forsamling i Norge*, mens de småførstefødte gjerne kaller seg *Den Læstadianske Forsamling*. Deres hovedbase i Norge ligger i Alta og omegn; derfor kalles de også Altaretningen.

De førstefødtes forsamlingshus i Minneapolis er ikke så enkelt å finne for ukjente, for menigheten er verken presentert på internett eller avterer sine samvær. Via gode kontakter i Norge fikk jeg adressen til en av lederne der. Det viste seg at vi var hjertelig velkommen.

Møtet med menigheten ble sterkt og var en god opplevelse. Den disponerer et svært kirkelokale som likevel var i minste laget. Det myldret av folk over alt, ikke minst barn og

unge. Lederen hadde planlagt vårt besøk, slik at vi ble tatt hånd om på en helt enestående måte av folk som også talte svensk. Vi ble hilst med det gamle læstadianske uttrykket "Gods peace" av alle, og mange kom for å snakke om Norge. At man ikke var vant med utenforstående, kunne vi merke på de mange spørsmålene vi fikk om hvorfor vi kom dit.

Hvordan var så opplegget hos førstefødte læstadianere i USA hvor de er et eget kirkesamfunn med full sakramentsforvaltning? Det viste seg at samlingens hoveddel var nesten identisk med den vi kjenner fra Norge. Dåp finner sted umiddelbart før samlingen tar til, og nattverd etter. Slik sett har man beholdt forsamlingsformen slik den utviklet seg i Norden med sine statskirker. Dåpen følger i hovedsak finsk ordning og minner ikke så lite om vår alterbok av 1920.

Dog har man valgt å følge de endringer den kjente læstadianerpredikanten Johan Takkinen innførte. Takkinen ble sendt til USA fra Lappland hele fire ganger for å bilegge strid og hjelpe forsamlingene. Han tjenestegjorde også som pastor i Calumet for den første organiserte læstadianske menighet i USA. Da menigheten i Calumet delte seg, dannet Takkinen og hans likesinnede Old Apostolic Lutheran Church i 1892. Med det var grunnen lagt for det som skulle bli en østlig og vestlig retning innen bevegelsen. I forhold til ordningene i Nordens statskirker eliminerte Takkinen kneling ved syndsbejelse, stående credo, edsavleggelse, korstegn ved dåp og mødres kirkegang. Han gjorde også et tillegg til 2. trosart.: *Fór ned til Helvede "i Getsemane"*. Dette tillegg står nå i klammaparentes. Korstegn ved dåpen praktiseres fortsatt ikke. Hele menigheten sto under dåps-handlingen.

Eneste endring i hovedsamlingen var avslutningen. Etter preken og rørelse, som var ganske sterk, sang man bare en salme. I Norge pleier man å holde bønn samt syngende enda en salme. Nattverd holdes én gang pr. måned og kommer da i stedet for avslutningen slik den praktiseres hos oss. Nattverdbordet er i prinsippet åpent for alle. Også i USA leses det alltid en preken av Læstadius først. Den fungerer som en norm. Prekenen som ble holdt, var praktisk, etisk og konkret. Predi-

kanten tok opp flere aktuelle sider ved familielivet. Det samme kan man oppleve i Norge. De førstefødte legger vekt på at troens folk skal granske Guds ord. Ordningene for morgen- og kveldsbønn hos de førstefødte i USA gir plass for frie bønnetillegg, slik vi kjenner fra vår kirkebønn. Salmeboken i Amerika virket også mer moderne enn de salmebøker de førstefødte helst bruker i Norge. Ikke alle læstadianere oppfordrer til selvstendig bibelstudium, og fri bønn er ikke vanlig i Norge.

En gang i måneden samles man i Old Apostolic Lutheran Church om kvelden til samtale om åndelige spørsmål eller katekisasjon. Predikantene spør, og menighetslemmene svarer. Predikantene summerer opp samtalen med sine synspunkter. Kveldssamværene avsluttes med bønn og salmesang slik samværene i Norge pleier å gjøre. I Norge holdes forsamling, som man gjerne kaller møtene, helst om kvelden, og da finner gjerne samtalen sted etter at forsamlingsmaten er inntatt. Før søndagsamlingen har man i USA alltid søndagsskole.

Vi kunne ikke unngå å legge merke til den respekt man har for *"De eldste i Lappland"*. Det var der lyset først ble tent, og derfor har de eldste i Lappmarken en særlig innsikt. Menigheten hadde nettopp hatt besøk av to predikanter fra Kiruna og én fra Gällivare. Besøket ble tillagt stor betydning. Kontakten med den svenske Lappmarken har alltid vært god med regelmessige besøk, selv med tidligere tiders dårlige kommunikasjoner. Det gjør at de førstefødtes samhold er godt, og bevegelsen klarer å beholde sine særtrekk uendret over hele verden. Hvert annet år sender menigheten i USA sine representanter til den årlige julesamlingen i Gällivare. Også norske predikanter legger fram viktige spørsmål for eldstebrorene i Lappmarken.

Forsamlingen har hele fem predikanter. De har alle pastorfunksjoner i kirkesamfunnet, men må ha offisiell autorisasjon for å kunne forrette vigsel. Menigheten har også egen forsangertjeneste. De ytre tegn, der kvinnene bærer tørkle, skjørt og langt hår, mens mennene avstår fra å bruke slips, er felles på begge sider av Atlanteren.

De førstefødte i USA blir gjennom blogg på nettet og andre steder beskyldt for at de for-

støter familiemedlemmer og andre som velger å forlate menigheten. Dette er et velkjent sektetriske fenomen som de selv avviser at finner sted hos dem. At det forekommer skarpe ord og alvorlige advarsler, er en annen sak. Hvordan det oppfattes av den som er gått ut, blir individuelt og vanskelig for utenforstående å si noe avgjørende om.

De førstefødte i Norge har også utarbeidet egne ordninger for dåp, konfirmasjon og nattverd. Det er opp til den enkelte menighet om man ønsker egen sakramentsforvaltning. Dåp meldes det lokale menighetskontoret slik at alle blir medlemmer i Den norske kirke. Også i Norge forrettes dåp før selve forsamlingen holdes, og nattverd etterpå. Dåpsordningen i Den Opprinnelige Apostolisk Lutherske Førstefødtes forsamling i Norge aksentuerer sterkere den tradisjonelt læstadianske oppfatning av dåpen at barnet alt er Guds barn. I dåpen stadfester Gud barna i deres nådes pakt. Korstegnet ved dåpen er bevart de fleste steder, men som i USA benyttes preposisjonen *i* og ikke *til* i selve dåpsformularet, slik det også ble bruk i Den norske kirke før 1920.

Møtet med de småførstefødte ble ganske annerledes. De har to mindre forsamlinger i Minneapolis og totalt færre tilhengere i USA enn de førstefødte (De anslås til ca. 10000). De er sterkere organisert som et kirkesamfunn med felles organisasjon og eget kirkeråd på ni medlemmer. De småførstefødte i Minneapolis kjenner norske predikanter fra Alta som også hadde besøkt USA. Selv om kontakten med Norden er god, ordner de sine saker som de selv finner formålstjenlig.

De småførstefødte i USA legger stor vekt på at de anerkjenner alle som tror på Jesus, som Guds barn. De presiserte også at vi var velkommen til å delta i nattverden. Samlingen fulgte velkjent læstadiansk mønster. Også her hadde åpningsbønnen plass for frie innslag i motsetning til i Norge der fri bønn ikke holdes.

Det er gjerne bare én predikant i samlingen, og det leses heller ikke fra noen postill. Prekenen minnet sterkt om prekenen jeg har hørt av småførstefødte i Norge, men pastoren sto mens han talte. Avslutningen på samlingen var gjerne like kort som blant de førstefødte, men kunngjøringer og ofring kunne komme i stedet for sluttbønnen. Her var den eneste

gang jeg har opplevd at man har kollekt i benkene på et læstadianersamvær. Nattverd holdes en gang i måneden etter salmen etter prekenen. Liturgien var enkel med nattverdbønn, innstiftelsesord (uten elevasjon), sanctus og Herrens bønn. Under utdelingen gikk predikanten først med brødet, mens en annen fra forsamlingen assisterte med vinen. De som gjorde tegn til det, mottok absolusjonen og egne velsignelsesord med håndspåleggelse før de fikk elementene. Kirkesamfunnet har både ordinerte og ikkeordinerte pastorer som utfører kirkelige handlinger. De benytter seg også av predikanter (som ikke har pastorstatus) til å lede søndagsamlinger uten sakramentsforvaltning.

Salmeboken minnet om Sangboken til de frivillige kristelige organisasjonene hos oss. Mennene bærer slips, og kvinnene har heller ingen tradisjonelle ytre kjennetegn i klesdrakten. Også de småførstefødte menighetene har egen søndagsskole for barna før søndagsgudstjenesten.

Blant de småførstefødte i Norge stilles det heller ikke krav om tradisjonelle ytre kjennetegn, men mange kvinner bærer fortsatt langt hår og har tørkle på forsamling. Hos oss er det gjerne to predikanter, og om man har bare én, leses det gjerne en postill av Læstadius. Mennene bærer slips, men predikantene sitter og preker. De har tradisjonelt brukt Landstads kirkesalmebok og er reservert mot hva det kan komme ut av å holde fri bønn. Derfor stiller de seg skeptiske til "ny liturgi" (1977). På mange måter virker de småførstefødte mer konservative Norge enn i USA, og forskjellen synes større på begge sider av Atlanteren hos dem enn blant de førstefødte. I de småførstefødtes forsamlinger er rørelsen gått av bruk begge steder.

Også de *nyvakt*es retning blant læstadianerne har sine representanter i USA, men de utgjør ikke mange i antall. De anslås til ca. 500, og de har ikke dannet egne forsamlinger. De er derimot assimilert inn i Apostolic Lutheran Church og deltar i dette samfunnets samlinger. Begge retningenes romslighet ligger til grunn for at dette lar seg gjøre.

Skismaet innen østlæstadianernes leir kan også stedfettes til Calumet i USA. De som opponerte mot Takkinen, kalte den finske

presten Arthur Leopold Heideman til sin prest, og han ble etterfulgt av sønnen Paul Arthur Heideman som også fikk sin teologiske utdannelse i Finland. Etter hvert oppsto det strid rundt disse to fordi de utviklet seg sterkt evangelisk, og de ble av motstanderne beskyldt for antinomisme. Bruddet kom i 1920, men først i 1928 ble The new Finnish Apostolic Lutheran Church of America grunnlagt (småførstefødte). Da fikk man tre læstadianske kirker i Calumet. For hver kirkedannelse ble kirkehusene man bygde, mindre, og det ble sagt: "When hearts grow big, churches grow small". Skismaet ble overført til Norden på det berømte møtet i Uleåborg i Finland i 1934. The Heidemans som man gjerne har kalt dem deres tilhengere i USA, bruker selv betegnelsen: Laestadian Lutheran Church (gammellæstadianere). Tross ulikheter er det i dag en viss kontakt mellom småførstefødte og gammellæstadianere i USA.

Kilder:

- Encyclopedia of American Religions, 7th. Edition. Chapter 5, s. 63f.
- History of Living Christianity in America. Published by the Old Apostolic Lutheran Church of America. Minneapolis, Minnesota 1999.
- Trond H. F. Kasbo: Blant læstadianere I åpenbaringstiden. Luthersk Kirketidende nr.1, 1997, s. 7ff.
- Roald E. Kristiansen: Nordnorsk Læstadianisme i Læstadianismen - en tro på vandring. Troms fylkesmuseum 2002
- Carl A. Kulla: The Journey Of An Immigrant Awakening Movement In America. A Brief History Of Laestadianism and The Apostolic Lutheran Church. Brush Prairie, Washington USA 2004.
- Melton's Encyclopedia of American Religions s. 223ff.
- Ordninger for dåp, konfirmasjon og nattverd utgitt av Den Opprinnelige Apostolisk Lutherske Førstefødtes forsamling i Norge. (Uten årstall)
- Selected Hymns and Altar Services by the Old Apostolic Lutheran Church of America. (Uten årstall)
- Uuras Saarnivaara: The history of the Laestadian or Apostolic-Lutheran movement in America. Ironwood, Michigan 1947.
- Melvin F. Salo: Laestadian roots of the apostolic lutherans. A theses presented to the faculty of Luther Northwestern Theological Seminary. In partial fulfillment of requirements for the Degree of Master of Arts. Saint Paul, Minnesota 1987.
- Samtaler med representanter for førstefødte læstadianere i Minneapolis og Norge.
- Samtaler med småførstefødte læstadianere i Minneapolis og Norge.
- Samtale med prof. Mark Granquist, Luther Seminary, Minneapolis, Minnesota.

FRA BOKFRONTEN

Niels Hyldahl

Paulus. Brudstykker af en biografi

ANIS, Fredriksberg 2009

Niels Hyldahl (H), prof. em. i NT ved København Universitet, har skrevet en liten, poengtert og nyttig bok om Paulus. Undertittelen "bruddstykker af en biografi" sier hva boken handler om. På grunnlag av apostelens egne brev tegner han nettopp fragmenter av et liv. Det er jo bare fragmenter vi har. Siden Apg (og Lukas) i følge H er skrevet mye senere, om lag 140 e.Kr., er dens betydning som kilde til Paulus' liv naturligvis mye mindre enn vanligvis antatt. Med sin sendatering av Luk-Apg slutter H seg til det syn som også noen andre kolleger ved København universitet holder. Argumentasjonen i boken overbeviser ikke på dette punkt. Et viktig argument er at Markion i sin kanon (ca. 140) tok med Lukas-evangeliet fordi det var et nytt evangelium, uten basis i kirkens tradisjon. Mot dette må det sies at Markion også regnet ti Paulus brev som kanoniske, selv om de var eldre. Hs forsøk på å komme rundt dette problem vikler ham inn i sirkelargumentasjon. Uansett dette er det naturlig å legge Paulus brevene til grunn som primærkilde for en Paulus-biografi. H gjør rede for hvilke brev dette kan være, og presenterer en absolutt kronologi dem i mellom. Pastoralbrevene hører ikke med i en biografisk orientert fremstilling. Apostelmøtet fant sted i år 53, og de to tessalonikerbrevene er skrevet før det.

H har et stort engasjement i en detaljert kronologi både for Paulus' liv og for brevene hans. Det er ikke alltid lett for leseren å følge argumentasjonen her, og ikke minst de implikasjoner det måtte ha.

H gir en god presentasjon av brevene som erstatning for besøk, som forutsetter og utdyper (krisebrev) en forkynnelse som har funnet sted før brevene. Det han skriver om 1 Tess er i så henseende spennende, nemlig at brevet tyder på at Paulus ikke har forkynt om de dodes oppstandelse. Dette adresseres først når kristne dør: "Talen om de dodes oppstandelse har simpelt hen ikke vært aktuell, før det indtraf dødsfall. Et så sentralt tema som dodes oppstandelse har altså ikke hørt med til kernen af den forkyndelse, Paulus bragte til de hedningekristne menigheder..." (s 69). Slik får H frem et dynamisk element i Paulus brev og teologi.

H gir en presentasjon av de viktigste biografiske tekster hos Paulus (Fil 3,5-6; 2 Kor 11,22; Rom 11,1; Gal 1,13-2,21). Alle er integrert i argumentasjon, og tjener altså en annen hensikt enn å være informasjon i og for seg. I kap. om Galaterbrevet blir H en kritiker av 'det nye Paulusbilde', som hevder at Paulus ikke vendte seg mot jødedommen i det hele tatt. H beskriver dette Paulusbilde slik: "Det

eneste, han ville, var at give ikke-jøder adgang til Guds frelse, uden at de skulle overholde Moseloven" (s 109). Dette er H svært kritisk til. Da må det i følge H bli to frelsesveier, en for jødene og en for de hendningekristne; men slik taler ikke Paulus. Det er imidlertid et spørsmål om ikke H går vel langt andre veien, når han eksempelvis sier: "... hans tilhørsforhold til jødedommen skildres som noget, der hører fortiden til, og som han forlængst har overvundet og taget afstand fra" (s 108). Dette er sagt om Galaterbrevet, og treffer nok der. Men i Romerbrevet må Paulus ta stilling til seg selv, og det han tidligere har skrevet. Hans kritikk av loven er også her Israel-kritisk. Men dette skjer ikke fordi han har lagt Israel og jødedommen bak seg, men fordi han tar utgangspunkt i bots tradisjoner i GT selv, nemlig at det er et skille i Israel. Omskjærelsen på hjertet er et viktig motiv i så henseende (se Rom 2,28-29 og 11). Er det mulig å tenke seg at en som skriver at Kristus er oppfyllelsen av løftene (f.eks. 2 Kor 1,20 og Rom 1,1-2) samtidig har tatt avstand fra jødedommen? Det tror jeg ikke. Galaterbrevet

minner oss om hvor ensidig Paulus kunne være; nettopp fordi det er et krisebrev, og det minner oss om hvorfor Paulus ble så omstridt.

Hs kritiske holdning til 'det nye Paulusbilde' er også uttalt i det han skriver om rettferdiggjørelsen. Dette er ikke en antijudaistisk kamp-lære som var nødvendig i noen brev bare. I Kor 1,27-31 avstedkommer denne viktige kommentar fra H: "Det er al oppmerksomhet værd, at dette koncentrat findes i Paulus' korintiske korrespondanse: i hans brevveksling med en menighet, der ikke inneholder blot den minste hentydning til judaisterne og deres krav om 'lovgjerninger' og overholdelse av Moseloven, som tilfældet er i Filipper- og Galaterbrevet" (s 122).

Boken har fyldige noter med gode henvisninger etter hvert kapitel. Det er en vel-skrevet tekst om Paulus. Mange lesere vil nok synes at de kronologiske overveielser får for stor oppmerksomhet, og at de ikke kaster så mye av seg som H selv mener.

Karl Olav Sandnes

Kirkens bekjennelse i historisk og aktuelt perspektiv

Festskrift til Kjell Olav Sannes

Torleiv Austad, Tormod Engelsen, Lars Østnor (red.)

I anledning av at professor dr.theol. Kjell Olav Sannes fyller 65 år den 6. april 2010, vil venner og kolleger hylle ham med et festskrift. Som lærer og forsker ved Det teologiske Menighetsfakultet (MF)

gjennom vel 40 år har han betydd mye for mange norske prestestudenter og for masterstudenter fra andre land og kontinenter. Det er ikke få som med takknemlighet ser tilbake på Sannes' solide innføring i evangelisk-luthersk kristendomsforståelse. Festskriftet inneholder bidrag av bl.a. Karl Olav Sandnes, Hans Kvalbein, Svein Rise, Oskar Skarsaune, Knut Alfvåg, Peder Gravem, Harald Hegstad, Stephanie Dietrich, Roar Fotland, Terje Hegertun, foruten utenlandske kolleger og redaktørene Torleiv Austad, Tormod Engelsen og Lars Østnor.

Innbydelse til subscripsjon

Interesserte kan forhåndsbestille boken til spesialpris kr 300,- (ekskl. porto). Bestilling sendes til post@tapirforlag.no innen 20.02.2010. Ved bestilling må man oppgi om man ønsker å stå på tabula gratulatoria eller ikke (inntil to navn). Utsalgspris etter utgivelsen vil være kr 350,-.

Tapir Akademisk Forlag, Nardoveien 12, 7005 Trondheim

Tlf. 73 59 84 22. E-post: post@tapirforlag.no

 tapir akademisk forlag

Ny bok

SØNDAGSTEKSTEN

Even Borch, Dag Øivind Østereng, Kjell A. Skartseterhagen og Astrid Sætrang Morvik

1. søndag i faste

21. februar 2010

Job.2,1-10

Fastetida har utan tvil mista mykje av sin posisjon i samfunnet og i kyrkja vår. Trass i mange gode "tips" på ein moderne måte å faste på har vi ikkje klart å gjenreise fasten som kyrkjeleg praksis hos oss. Dette blir også eit dilemma når vi skal forkynne i fastetida. Vi har fått ei spiritualisert fastetid der kampen mot freistingar blir hovudtema. Slik er det både i tekstane og i kollektbønene. Denne indre, spirituelle fasten kan lett få noko moralistisk over seg.

I år har vi fått ein tekst i frå Jobs bok til å preike over. Kan hende kan den hjelpe oss til å unngå fastemoralisme.

Poetisk visdom.

Lat oss først sjå på kva slags litteratur Jobs bok er. Jobs bok er ikkje historieskriving, men diktning. Det gjer ikkje boka mindre sann og tematikken mindre viktig. Vår tekst er frå avslutninga av prologen der vi blir kjent med Job og får vite kva som er det store spørsmålet i boka. Job formulerer det presist i v 10 når han møter kona si oppfordring til å spotte Gud med svaret: "Skal vi berre ta imot det gode frå Gud? Skal vi ikkje ta imot det vonde også?" Kona meinte nok at så rettskaffen og god mann som Job var, så hadde han eit slags krav på at det skulle gå han bra. Det ville vere både logisk og

rettferdig. Job sjølv hadde eit større bilete av Gud. Han ville ikkje putte Gud inn i eit skjema der alt gjekk opp til slutt. Men når vi les boka til endes, så ser vi at heller ikkje Job klarte å ta imot alt det han fekk. Og ikkje noko menneske ville vel klart det.

Det vondes problem eller korleis leve med det vonde.

Jobs bok er boka om det vondes problem. Men i dei første tre kapitla (prologen) er ikkje spørsmålet om kvar det vonde kjem frå så viktig. Lesaren veit det. Det er jo Satan som får lov av Gud til å plage Job. Temaet i prologen er det som Job formulerar i v 10: Skal vi berre ta imot det gode frå Gud? Skal vi ikkje ta imot det vonde også? Eller sagt med andre ord: Korleis skal vi leve når livet blir vanskeleg og spesielt, når vi ikkje forstår kvifor det har blitt slik.

I mi første prestetid måtte eg to gongar med eitt års mellomrom gå til ei mor og fortelje at ho hadde mista ein son på havet. Andre gongen kom svaret hennes overraskande på den unge presten: "Det er vel ei meining med det. Det var vel bestemt slik." Eg kunne ikkje godta det svaret, men for mora var det nok eit halmstrå ho klamra seg til. Ein overlevingsstrategi.

Kan hende var det ein overlevingsstrategi når Job avviste kona si. Eller var det slik at Job visste at livet er sett saman av både gode og vonde dagar? Livsvisdomen til Job - eller var det gudstrua hans? - handla om at Gud er der både

i det gode og i det vonde. Det er ikkje slik at Gud er borte når vonde ting skjer. Gud er på ein måte skjult, men han er der.

Det er vanskeleg å møte eit menneske i eksistensiell smerte med Job sitt svar. Eg kunne ikkje seie til kvinna som hadde mista to søner på havet: "Ja, det er nok ei mening med det som har hendt. Gud vil deg nok berre det som er godt." Det ville ikkje vere å ta det vonde på alvor. Det ville heller ikkje vere å ta mora si smerte på alvor. Men ho trengte eit halmstrå for å kunne leve vidare.

Eit halmstrå er ikkje rare greiene å halde seg fast i. Det var det ikkje for Job heller. Og når vi les heile boka, så ser vi at han hadde mange tunge stunder og svære kampar både med venene sine, med seg sjølv og med Gud. Jobs bok er også litt underfundig på den måten at ein ikkje alltid veit kva som er dei "riktige" svara eller tankane. Og ut frå vår tekst er det i alle fall ikkje lett å lage nokon teori om det vondes problem. Men vi kan seie litt.

Satan er laus.

Satan som det personifiserte vonde er ein realitet i Jobs bok. Det er han også i evangelia og heile det bibelske verdsbildet. Vi har stort sett avskaffa Satan. Og når Gud blir den einaste aktøren i det religiøse universet, så blir det ekstra vanskeleg å forholde seg til det vonde. På første søndag i faste er vi tvungne til å gje Satan litt plass. Så får det heller våge seg om Gud mister litt av si allmakt. I Jobs bok tillet Gud at Satan får herje. Men ikkje heilt fritt. Gud gjev Job i Satan si makt, men han får ikkje ta livet av Job. Altså har Gud overordna makt. Satan si makt er avgrensa. For meg er det nok til å kunne gå vidare til Job sitt store spørsmål: Korleis skal vi i livet ta imot både det gode og det vonde? Kan vi tru at Gud er med uansett?

Jobs jødiske kontekst

Når vi bruker Jobs bok i vår forkyning, så må vi både tenke den i ein jødisk kontekst og inn i ein kyrkjeleg kontekst der Jesu liv og hans korsdød er med.

For ein jøde skjer Guds openberring først og fremst gjennom historia. Ikkje den allmenne historia, men Guds historie med sitt utvalde folk. Israels historie. Frelsehistoria. Ein kunne

love Gud for naturen, for grøda og for alt som var godt i livet, men sjølv vedkjenninga til Herren, Jahve, er alltid knytt til Guds frelsande handling med folket sitt (spesielt Exodus). I Jobs bok står det ingenting om Guds handling med Israelsfolket. Her viser Gud seg for menneska gjennom det skapte, gjennom det ein kunne kalle verdsordninga. Og i denne verdsordninga er det mykje vi kan forstå, men også mykje vi ikkje kan forstå. Her stiller også alle menneske og folk likt.

Jobs bok tar oss med inn i dei djupe spørsmåla i livet på eit allment plan. Job sin klage til Gud går ikkje på det at Jahve har svikta sitt paktsfolk, men at Job sitt rettskafne liv ikkje sikrar han mot ulukke og smerte. Språkbruken i Jobsboka kan tyde på at forfattaren har tenkt seg Job som ein utlending. Bustaden hans blir plassert i Edom, aust for Israel. Forfattaren lar også Job og venene hans bruke gudsnamnet "elohim", "el" eller "eloah" når dei omtalar Gud. Det var namn som vart brukt av folka rundt Israel. Israels Gud som handlar i frelseshistoria er "Jahve". Dette gudsnamnet bruker forfattaren i det forteljande stoffet. Dermed får forfattaren fram at det er Jahve, Israels pakts Gud som møter oss i naturen og i verdsordninga generelt. Men utan kjennskap til Guds spesielle openberring blir Gud ein skjult Gud når livet flokar seg til, slik det gjorde for Job.

Job er på ein måte ein talsmann for det allmennmenneskelege spørsmålet om logikk og rettferd i verdsordninga. Svaret er at finst ikkje ein slik logikk. I alle fall ikkje ein konsekvent logikk. Derimot finst Herren, Israels Gud. Og han har utvald seg sitt folk som han ikkje vil svikte. Han er og ein gud som det går an å diskutere med, forhandle med og vere sint på. Og når vi les heile Bibelen, så ser vi at han er ein gud som kan lide med sin skapning. Den skjulte Gud viser seg ikkje ved å gje svar på alle spørsmåla, men ved å kunne lide med sitt skaparverk og frelse det.

Frå Job til Jesus

Job blir med si lidning og smerte eit bilete på all menneskeleg lidning og smerte. Samtidig ser vi som kristne at han peiker utover seg sjølv og på den lidning og smerte som Jesus gjekk inn i. Dette perspektivet har vi som kyrkje lov til å ha.

Ja, vi bør ha det dersom vi skal forkynne om Job i starten av fastetida.

Fastetida har hos oss mista sitt fysiske innhold og uttrykk. Eg har gitt opp å finne fasteestatningar som eg klarer å gjennomføre. Eg blir også fort sliten av å prøve å puste meg opp til å bli ein sterk kristen som motstår freistingar. Heller ser eg Job som det store forbildet i det å vere skrøpeleg. Han var såra. Han var tom. Han måtte erkjenne at han var ein syndar. Han var alt det vi bruker så mykje krefter på å skjule at vi er. Fastetida kan bli ei tid der vi kler av oss, lag for lag, slik at vi til slutt står like nakne som Job. Det skulle ikkje vere så farleg for oss som kan feste blikket på han som er lækjedom for våre sår og soning for våre synder.

EVEN BORCH
Prost i Brønnøysund

2. søndag i faste

28. februar 2010

Prekentekest: Luk 7,36-50

Lesetekster:

1 Kong 18,21-26. 36-39; Jak 5,[13-15] 16-20

Bladet i vår bok skal vendes ...

For to år siden hadde jeg det samme privilegiet som i år, nemlig å skrive gjennomgang i Luthersk Kirketidende over samme evangelietekst til 2. søndag i faste. Fristelsen til å synes at det-en-gang-skrevne var så bra at jeg nå kunne gitt ut samme tekst på nytt, har vært tilstede. Men om kjødet er skrøpelig, er ånden villig til å prøve å se teksten på en ny måte. Er det ikke det som er utfordringen når vi etter en del års prestetjeneste møter de samme tekstene på nytt og på nytt? Er ikke utfordringen da å finne et nytt innsteg til samme tekst, så vi selv og de som skal lytte til oss, kan bli ført inn i Ordet på en ny måte? Ut av teksten - på ny - bli ført inn i

teksten. Vi skal ikke bare fornye oss og preke forskjellig fra søndag til søndag; vi har et kall til også å fornye oss og preke forskjellig ut fra samme tekst - ikke fordi vi skal komme på noe nytt å si, men fordi tekstene er så rike at både Ordet og menighetene fortjener at vi gjør tjenesten vår med slik innsats, og slik at vi ikke blir et monotont ekko av oss selv.

Tekstmerknader

Jeg vil være knapp med hensyn til tekstmerknader denne gangen, fordi jeg i forslag til prekenskisse bare vil fokusere på én eneste tekstobservasjon, nemlig denne at tekstavsnittet (Luk 7,36-50) er en tekst som i realiteten inneholder to tekster. Den ytre historien, livet, konteksten, gjestebudet og opptrinnet i Simons hus på den ene side (v36-40 og 42b-50), og evangeliet, liknelsen, nådeordene på den andre side (v41-42a). Sammenhengen mellom disse to tekstene er på mange måter tekstens hemmelighet og nøkkel.

Den danske teologen E. Thestrup Pedersen påpeker noe viktig når han i sin fremragende bok "Jesu forkyndelse" sier: "Jesus argumenterer aldrig filosofisk abstrakt, men altid konkret og individuelt. Han ser det almene og typiske i menneskelivet i og under det konkrete og anskuelige" (E. Thestrup Pedersen, Jesu forkyndelse, Århus 1989, s. 153). Derfor taler Jesus med liknelsene direkte inn i livssituasjoner som er individuelle og konkrete. Slik er det også i denne teksten, og det er den tekstobservasjonen jeg ville stanse opp for i denne omgang. Jesu liknelse i versene 41-42a har adresse både til Simon og til kvinnen i teksten.

På ett punkt vil jeg sette et lite spørsmålsteg ved oversettelsen til Bibelselskapet 2005 når vers 39b oversettes slik: "Var denne mannen en profet, ville han vite hva slags kvinne det er som rører ved ham, at hun fører et syndefullt liv." Jeg finner oversettelsen "... at hun fører et syndefullt liv," litt for fortolkende. Oversettelsen til Bibelselskapet bygger på en tolkning av verbet "være" i presens indikativ, noe som antyder at synden i dette tilfellet er noe pågående. Det kan til og med sikkert stemme med de faktiske forhold, nemlig at kvinnen fortsatt levde i den synd som spesielt heftet ved henne. Det kan godt tenkes at hun ikke var fri

for det liv hun fikk merkelappen synder for. Presens indikativ peker faktisk i den retningen. Men det kan også tenkes at hennes særskilte synd var et liv hun hadde lagt bak seg, og at det bare var merkelappen, en synder, som nå heftet ved henne. Derfor ville jeg heller foretrukket oversettelsen "... at hun er en synder." Det er mer konkordant, ivaretar samtidig presensaspektet og kommer ikke i konflikt med indikativformen. Uansett hvilken situasjon kvinnen er i, har hun erkjent den, og det er det viktigste, siden hun har erkjent den for Jesus.

Prekenskisse

Den ytre fortellingen om våre liv kan være ganske forskjellig. Lars Kilevold har gitt oss denne strofen: *"Kanskje skal det være sånn at noen fikser alt, for andre derimot går allting galt."* Vel, så galt er det neppe, men opplevelsen av å være vellykket eller mislykket er ganske påtrengende i vår tid. Og i kirken og det kristne fellesskapet er dette ekstra sårbart, å være den som ikke lykkes, ofte med moralske fortegn og undertoner.

Som sagt er de ytre betingelsene for livene våre så sammensatte at vi ikke skal dømme hverandre så lett, bare fordi livet er floket og vanskelig og syndig. Ludvig Holbergs kjente strofe gir visdom om menneskelige forhold når han skriver: *"Alle sier at Jeppe drikker, men ingen sier hvorfor Jeppe drikker."*

Vi mennesker går rundt med et rykte, et image, et ansikt, som vi helst foretrekker skal vise den beste siden av oss. Noen får kanskje et bedre rykte enn vi fortjener. Mens andre fikk de "ripen i lakken," de nederlag eller slag som heftes ved en livet ut, der folk bare ser det ytre. Hvem kjente livskampen? Mismotet? Skammen? Frykten? Sorgen? Hvem kjente til de forhold som man selv ikke en gang var herre over?

De ytre forholdene mellom Simon og kvinnen som våget seg inn i hans hus, er store, menneskelig talt. Sosial avstand, religiøs avstand, stor avstand i anseelse og respekt og moralsk karakter. I et sosialt og religiøst perspektiv kom Simon ut som et forbilde, mens kvinnen vakte anstøt og kanskje avsky. Det var så mye ufordelaktig som heftet ved henne, at enhver som kunne se, burde innse hva slags dårlig menneske hun var. Det bygget

seg opp en stemning i huset til Simon da denne kvinnen kom inn, som var til å ta og føle på. En stemning som tilsynelatende satte Jesus på valg om han ville være venn med Simon eller venn med denne kvinnen og hennes like.

Jesus er verken dum eller blind. Han ser og forstår bedre enn noen hva som skjer i rommet der Simon og kvinnen møtes, med ham selv i sentrum. Jesus er den beste til å tolke den ytre livshistorien. Han ser Simon, hans rettskaffenhets, men også hans hovmod. Han ser hans gudsfrykt, men også hans forakt for den som ikke er som han selv. Han ser hans fromhet, men også hans manglende kjærlighet. Og han ser kvinnen. Hennes mange synder, men også hennes skam. Hennes lyster, men også hennes bønner. Hennes selvforakt, men også hennes verdi.

Jesus sitter sammen med disse to og lar seg pleie av dem begge. Simon pleier Jesus med gjestfrihet og et duket bord. Kvinnen pleier Jesus med kjærtegn, tårer og salve. På sin side har Jesus også omsorg for dem begge, men han opplever bare kjærlighet fra den ene. Av denne grunn er det naturlig å hevde at Jesus har mer vondt av den fromme Simon enn av kvinnen som kanskje ennå henger fast i et syndig liv.

Av denne grunn henvender Jesu lignelse seg i all hovedsak til Simon og ikke til kvinnen. Jesus vil gi en tekst som skal anvendes på livene deres. Det er jo slik det er med evangeliet; det skal brukes - et levende evangelium for levd liv. Og Jesus bruker et i utgangspunktet fordelaktig billedspråk vis å vis Simon. Han sier at Simon er ti ganger mer rettferdig enn kvinnen - eller negativt, at kvinnen er ti ganger mer syndig i sitt liv enn Simon. Ikke verst å være ti ganger bedre. Nesten fullkommen i forhold.

Jesus bruker bildet av gjeld, der den ene skylder 50 denarer, mens den andre skyldte 500 denarer. Uansett var de skyldnere, og forskjellen mellom Simon og kvinnen var den at kvinnen hadde innsett sin skyld og fått den utslettet. Hun elsket mye, for hun hadde mye å få tilgitt. Ser du det Simon? Hennes kjærlighet er stor, fordi hun selv har møtt en stor kjærlighet.

De to tekstene, livshistorien til kvinnen og liknelsen om ettergivelse av gjeld, smelter

sammen i slutten av teksten. Livet møter nåden. Jesus møter synderen. Og det skjer med nådens ord: "Dine synder er deg forlatt!" Verdens beste ord! Verdens største budskap!

Livshistorien til Simon møtte også teksten om gjeld, men han greide ikke tro på nåden i Jesus Kristus, for han maktet ikke tro at Jesus har myndighet til å tilgi synder.

Til slutt sender Jesus kvinnen vekk med ordene: Gå i fred! - Er det ikke en gudstjeneste vi er vitne til? Vi kommer til kirken med våre liv, med våre kontekster, fall, seire, nederlag og livskamper. Og det vi trenger å høre, enten vi er relativt lastefrie eller lastefulle, er nådens ord og erkjenne vår skyld. Da møter Jesus oss med nådens ord: "Dine synder er deg forlatt!" "Gå i fred!"

Liturgi og salmer

Kutt glorialedet i begynnelsen og framsi velsignelsen ved gudstjenestens slutt! Bruk fastetidens melodier, og litaniet.

Inngangssalme

552 Dype, stille, sterke milde

Bibelsk salme

887 Herre til deg tar jeg min tilflukt
eller hovedsalme

108 Ingen vinner frem

Før preken

082 O Herre, i dine hender

Etter preken

061 Forunderleg, eit vrak som meg

Litaniet

951

Offertoriesalme

640 Vær velsignet legem såret
Under nattverd

649 Du opnar, vår evige Fader

Slutningssalme

128 Se vi går opp til Jerusalem

3. søndag i faste

7. mars 2010

Preiketekst: Matteus 6,16-18

Jesaja 58,5-9a og 1.Joh 3,4-8[9-10]

Ufin innledning og apropos til fastetida:

"Nå for tiden tar mange ut sin hvile uten at Gud har unget dem den" (fra Ørkenfedrenes visdomsord, Theodoros fra Ferme:16). Denne (lange) tekstbetraktningen er derfor mest for den som gidder å lese som del av kampen. Les våkent! "Våk! Deres motstander, djevelen, går rundt som en brølende løve for å finne noen å sluke." (1 Pet 5,8).

Frigjørings søndag i fiskens tegn

Fisken er et av de eldste kristne kjennemerker og kan også merke denne søndagen. Har man en fisk på sin fiolette stola, er dette dagen å peke på den i innledning eller preken. I den romerske forfølgelsestiden kjente de kristne igjen hverandre ved å tegne en fisk. I Matteus 17,24-27 fortelles det om en fisk som brukes som løsepenge; den brukes til å innløse kravet om tempelskatten (ikke romerskatten). Fortellingen er trolig symbolsk å forstå. Det har å gjøre med å bli fri fra en byrde/skyldighet.

Det greske ordet ICHTYS inneholder som kjent forbokstavene til kortformen av den kristne bekjennelsen: I - Jesus. CH - Kristus. TH - Guds. Y - Sønn. S - Frelser. Dagen bærer det latinske navnet Oculi (OCULI mei Semper ad Dominum = Jeg vender alltid mine ØYNE mot Herren). Ordene er hentet fra den middelalderlige innledning til lesning av salmene, Salme 25,15.

Den enkle bekjennelsen til Kristus, igjen-(be)kjennelsen av Kristus som den han er, frigjør fra den ondes makt. Nå kommer bekjennelsen fra oss og ikke fra en ond ånd (som i Lukas 4,34)! Dagen skal gjøre Kristus-bekjennelsen til vårt kjennemerke der vi bor og arbeider.

Salme 25,15: "Jeg vender alltid mine øyne mot Herren, for han drar mine føtter ut av garnet." - menneskefiskeres ekkolodd!

Tekstsammenhengen

I Lukas-evangeliets fjerde kapittel (etter fristelsesberetningen) blir vi vitner til en syna-

DAG ØIVIND ØSTERENG

Sokneprest i Høle

gogerundreise i forskjellige byer og distrikter. Det er en omstreifende predikant/undergjører/tegnformidler som presenterer programmet sitt: Hva alt til syvende og sist dreier seg om. Stikkordet er frigjøring. Befrielse skjer når Jesus er i sitt ess - på kampens arena.

Det er verdt å merke seg at dette er noe av det første som skjer etter fristelsen i ørkenen og før han har kalt disiplene. Det aller første og kanskje mest kjente synagogeopptrinnet skjer på hjemstedet og fortellingen innleder kirkeåret. Programmet i Nasaret er av verbal karakter og fører til en krise i forholdet mellom predikant og forsamling (4,30).

Neste opptrinn er vår tekst og vi befinner oss i Kapernaum, Nahums by, den for regionen viktige - og på den tid folkerike - byen på handelsveien (derfor også en by for tollere, som Levi) og ved Gennesaretsjøen. Programmet følger tråden fra Nasaret og en kan si at allerede her går Jesu ord derfra i oppfyllelse "at fanger skal få frihet... sette undertrykte fri...". Her, i Kapernaum synagoge, skjer det nemlig at en som var besatt av en uren ånd blir frigjort og restituert til menneskeheten.

Etter disse to opptrinn, det ene verbalt og det andre med tegn, fortsetter forkynnelsen av "det glade budskap" (merk denne Jesu beskrivelse av budskapet i 4,43) i "de andre byene" og etter hvert over i en ny region, Judea. Etter at synagogene er unnagjort, skjer kallelisen av disiplene - som nå, av ryktet som går, må forventes å vite en del om hvem det er de gir seg i lag med!

Frigjøringshomiletikk.

Med den oppstandne Jesus Kristus tilstede ved sitt ord - skjer det noe på forskjellige plan - der han ved sin Ånd får virke. Dette høres ut som en setning fra en teologisk lærebok - men det er virkelig sant, for å si det enkelt. Det er viktig å bevare dette "på flere plan"-perspektivet på hva som skjer i forkynnelse. Gustaf Wingren er i sin bok "Predikan" inne på at prekenen i guds-tjenesten er en del av Guds skapelse av oss. Til denne skapelse hører frigjøringens hendelse og dimensjon. Å bli skapt betyr også å bli frigjort. Synden er ikke en egenskap men et fangenskap - og prekenen er veien til menneskenes redning - bare i prekenen har Bibelen sin enhet. Ordet setter fri, og prekenen er Guds

frigjørende ord til oss - ikke våre tanker om Gud. Guds frigjørende ord er alltid ord fra et menneskes munn og formet av en dialekt og bestemt kultursituasjon, og skaper derved også et fellesskap, "de helliges samfunn". Det er verdt å sitere en bok hvis nærkamp med djevelen er et hovedtema, nemlig Goethes "Faust" fra 1808, fra tragediens første del der Faust selv er i dialog med Wagner slik - i Andre Bjerkes gjendiktning fra 1966:

"Den golde tale møter døde ører.

*Først født av varme hjerteslag
kan ord betvinge dem som hører,
med selve kraftens velbehag.*

*Ragout'en kan du koke sammen
av rester fra de andres bord,
og blåse til den matte flammen
i askehaugene av ord.*

*Beundret kan du bli av barn og aper,
hvis det er det som er din lyst;*

*men ord som føyer hjerter sammen, skaper
du bare av ditt eget bryst."*

Bibelen er klar, men det finnes et demonisk regime som står ordet imot - som identifiserer ordet - slik den onde ånd gjør her i teksten. Skapelsen kan først bli fullendt ved Kristus-prekenordet - fordi det tilhører menneskets skapelse å bli likedannet med Kristus. Det er sammenhengen mellom 1 Mos 1,26f, Rom 8,29 til 1 Johs 3,2. Slik Wingren: "Genom død och uppståndelse går vägen till likhet..." (s 98). Det er tydelig at en hovedoverskrift til "det glade budskap" er at "Satan er beseiret" - men at hans stadig "skal beseires" gjennom historiens gang og epoker - i gestalt av demoner av forskjellige naturer, ikke minst ideologiske. Dette er et spørsmål verdt å stille og det hører på en spesiell måte fastetida til:

Hva betyr det for min preken at jeg preker i en verden der Satan er beseiret men skal beseires her! - I Nittedal? I Darfur? I Pattaya? Ved dødsleiet på pleie- og omsorgssenteret? Intet sted lever vi mer helt og fullt i det berømte "nuet" enn under prekenen! Folk vil kunne si (v 36): "Hva er dette for slags tale!"

En prekenmodell kan tematisere flere "navn på frigjøring" - fra, til og gjennom: Et vesentlig innspill fra teksten er at det som frigjøres fra, alltid har med ånd å gjøre. Det

som det frigjøres til, har med fellesskap å gjøre. Og befrielsen skjer gjennom Jesus på en eller annen måte.

På folkemunne lyder det, gjerne med et glimt i øyet om en "nabo fra helvete" eller "svigerfar fra helvete". I teksten møter vi en "ånd fra helvete", det vil si - noe som har okkupert og besatt et menneske slik at det rives i filler, en destruktiv makt. "*Er du kommet for å ødelegge oss?*" (v.34). Ordføreren i dette "kommunestyret fra helvete" synes ikke å målbære en psykose eller liknende (som det ofte er hevdet). Nei, her er det klar tankegang ute og går: "*Jeg vet hvem du er, du Guds Hellige*".

I dag er dagen for å konfrontere "den slags". Den står i befrielsenes tegn.

Prekenide: Tre befrielser.

Det finnes en rød tråd gjennom hele Bibelen: Befrielse. Frelse. Redning. Frigjøring. Befrielse fra. Befrielse til. Befrielse gjennom. Hvordan står disse tre til teksten? Vår prekentekest må leses i sammenheng med den programmatisk innledningen til kapitlet og Jesu gjerning Lukas 4, 18-19.

Befrielse fra.

Bekjennelsen virker befrielse *fra* verden, *fra* det onde. Verden er ikke ond - men i den ondes vold. Menneskets problem er at det er åpent mot de onde makter. Befrielse fra det ondes makt er noe som skjer med mannen i Kaper-naum synagoge. Den skjer der og da - men det vil si: her og nå. Det er en spenning og en sammenheng mellom "der og da" til "her og nå" og til det eskatologiske "en gang når". Befrielsen her og nå er et mål i seg selv men samtidig et middel til befrielsen - nådens fri-finnelsesdom for Guds domstol. Ånden i teksten beskrives som en som river mannens sjel i filler. Demonen splitter et menneske. Jesu befrielse er befrielse FRA alt som splitter og river i stykker. *Befrielsen fra* det onde og den ondes makt i meg: skjer ved Jesu ord.

Befrielse til.

Bekjennelsen virker befrielse *til* gjenopprettet fellesskap (tema i teksten). Fangenskapet i demonens vold isolerer mennesket. Befrielsen skjer til "fred" - mellom menneske og Gud og mellom mennesker. Hilsenen ved nattverd-

bordet er den oppstandnes fredshilsen til sin "synagoge": "*Fred være med dere!*" Det handler om befrielse i sammenheng med forsoningen. Det viktigste i livet er ikke å være skilt fra Gud og å være på forsoningens bølgelengde til med-menneskene. Slik er befrielsen her og nå et steg på veien mot den endelige befrielsen som består i å bli Gud lik når Gud er alt i alle. Dette har både en individuell og sosial/kollektiv dimensjon. Kirken er et tegn på Guds rike. Beretningen i teksten peker og preker fram- over. Den er del av "*det glade budskap om Guds rike*" (v 43).

Befrielse gjennom.

Bekjennelse til Kristus er å entre arenaen. Befrielsen skjer *gjennom* kamp. Befrielsen skjer på grunnlag av det Jesus har gjort. Jesus går ikke bare inn i synagogen men inn i til-værelsens store boksering. Befrielsen skjer gjennom kampen - og å våge kampen. Dette er fastetidas tema. Teksten forteller ikke bare om noe som har skjedd men om en tilstand som fortsatt finnes og som maner oss inn i ringen der kampen nå står. Befrielse skjer gjennom *Imitatio Christi*, etterligning av Kristus. Den har hans verk som fundament. Jeg vender alltid mine øyne - OCULI - mot ham! Det er en god fundamentalisme. Kampens modus er derfor en ydmyk og frimodig overgivelse til Gud samtidig som man blir et medmenneske for sin neste: "*Ydmyk dere da under Guds mektige hånd, så han kan opphøye dere når tiden er inne*" (1 Pet 5,6) - Alltid freidig når du går - kjemp for alt hva du har kjært! Jfr. leseteksten 2 Kor 12,7-10.

Gud fri og bevare oss vel!

KJELL A. SKARTSETERHAGEN
Sokneprest i Nittedal

4. søndag i faste (Midtfaste)

14. mars 2010

Prekentekest: Joh 6,24-36

2 Mos 16,11-18; 1 Kor 10,1-6

Grådighetens historie

Som tenårning leste jeg med vantro og fascinasjon Jens Bjørneboes trilogi "Bestialitetens historie". Dette romanverket ble skjellsettende for min verdensforståelse. Verket er blitt til i lys av Holocaust og må forstås som en reaksjon på denne og andre forbrytelser mot menneskeheden. Om noen år kommer kanskje "Grådighetens historie" som må forstås i lys av den store hungersnøden som oppstår når store jordarealer enten er oversvømmet eller er blitt til ørken, og fattige mennesker i hopetall enten er døde eller har flyktet mot mer privilegerte områder på jordkloden. Der "Bestialitetens historie" er historien om menneskets onde begjær etter makt, er "Grådighetens historie" historien om menneskets onde begjær etter rikdom.

Tekster om grådighet

Riktignok er det ikke først og fremst grådighet som tematiseres når israelittene får manna i ørkenen, men advarselen mot ødeleggende grådighet ligger under i den tydelige formaningen om hvor mye de skal samle. Grådighet skal ikke styre, bare behov. Erfaringen man høster, er at når alle tar akkurat det de har behov for, får alle nok. I 1 Kor 10, henviser Paulus til ørkenvandringen og Guds omsorg for israelittene. Alle får det de trenger, men noen tar mer enn de skal ha. Fortsettelsen fra v 7 (som ikke er en del av vår lesetekst) eksemplifiserer alle fristelsene israelittene ble utsatt for, og hva som skjedde når de falt for dem. Min påstand er at alle disse fristelsene i bunn og grunn handler om at man vil ha både i pose og sekk; man griper etter det som er forbudt, og krenker dermed grenser både mennesker i mellom og mellom mennesker og Gud.

Hos Johannes møter vi en flokk mennesker som har fått smaken på undere. De har fått brød i ødemarken, og nå vil de ha mer. Vår tekst er en del av en større helhet fra v 22 til v 59. Det er en læresamtale som foregår i synagogen i Kapernaum, dagen etter at Jesus har mett

fem tusen og siden gått på vannet. Dette er en sentral tekst i forhold til å levere teologisk innhold til vår nattverdfeiring. Jesus presenterer seg som brødet fra himmelen. Han taler med like stor autoritet som Moses i sin tid gjorde i ørkenen. Parallellene er tydelige: Moses hadde oppnådd autoritet gjennom en serie mirakuløse hendelser; på grunn av ham ble folket reddet fra fangeskap, sult og tørst. På denne bakgrunn kunne Moses så presentere de ti bud og påberope seg Guds åpenbaring. Denne gangen er det Jesus som har ført folket ut i ødemarken, gitt dem mat på mirakuløs vis, og kommet gående på vannet. Nå presenterer han seg som "Livets brød" (v 35). Vil han bli trodd? Det ser ut som om Jesus har forutsett motstanden, jfr. v 26. Folk vil ha brød i magen, ikke en nærgående Gud. Så kommer han med det kryptiske utsagnet: *Arbeid ikke for den mat som forgår, men (arbeid) for den mat som består...*, den som Menneskesønnen vil *gi dere*." Her ligger det en selvmotsigelse, for hvordan kan man *arbeide* for noe som blir *gitt*? Samtidig er dette selve nøkkelen til forståelsen av vårt forhold til Gud og, som vi skal se, vårt forhold til verden vi lever i.

Jesu utsagn provoserer fram spørsmålet: Hva vil Gud vi skal *gjøre*? Dermed er vi hensatt til et eldgammelt mønster som sier at den som vil ha noe, må gjøre en innsats selv. Men dette spørsmålet gir Jesus muligheten til å snu perspektivet og forklare hva han mente med sin Menneskesønnen skal *gi* dem maten, jfr. v 27: Alt de trenger å gjøre, er å tro på ham. Nå ser det imidlertid ut som om brødunderet fra dagen i forvegen er glemte, for tilhørerne reagerer spontant med å kastes ballen tilbake til Jesus med krav om å bevise sin autoritet gjennom nye tegn. Dermed har Jesus fått rett i sin antagelse: Der *han* har gjort et fantastisk tegn som så å si drar Gud ned på jorda, ser *de* bare brød å fylle magen med. For å si det litt enkelt: Alle vil ha evig liv, men ingen vil ha Jesus.

Til prekenen: Fra grådighet til sosial vekkelse

For noen år siden ville jeg ikke kommet på å sette søndagens bibeltekster under overskriften *grådighet*. Den gang var ikke grådighetens konsekvenser for miljøet så tydelige som de er i dag. I dag er det nettopp grådighet som felles-

nevner som springer meg i øynene. Klimakonferansen ble en skuffelse for alle som hadde håpet å se de rike landene ta et virkelig oppgjør med en lite bærekraftig livsstil. De fattige landene ble på sin side bekreftet i sin mistro mot dem som har fått mer enn sin del. Det er på tide å stille oss selv spørsmålet: Hva vil vi egentlig ha? En verden vi kan bruke til vår egen fordel så lenge det er noe igjen å bruke, eller en verden som består, og som kan gi brød for flere enn oss selv?

Grådighet er blitt vår livsstil, vår svøpe og til syvende og sist vår undergang. Mannaunderet er et sterkt bakteppe: De som samlet for mye, opplevde at det som ble til overs, råtnet og tiltrakk seg makk over natten. Hvem av oss har ikke opplevd hva som skjer når maten vi stapper planløst inn i kjøleskapet, får ligge urørt for lenge og til slutt "går ut av seg selv"?

Brodunderet som Jesus besørget, gir oss sterke føringer i retning av å stille våre ressurser til rådighet for fellesskapet, dele rettferdig så alle får nok, og ta vare på det som blir til overs slik at man har til senere. Dette er en enkel resept på bærekraftig livsstil.

I dagens preketekst får vi utfordringer som går enda mer grunnleggende til verks: Vi blir bedt om å løfte blikket fra vår evinnelige kamp for å skaffe oss materielle goder til å se på hva som er *evige* verdier. I samtalen mellom Jesus og folk i Kapernaum, virker det som om Jesus provoserer med vilje for å få frem kjernen i budskapet: At evig liv vinnes ved å ta imot Jesus selv, og det på en så radikal måte at det kan sammenlignes med å spise: Det heter seg i dag at "du er hva du spiser." Så hva skjer med den som spiser Jesus? Nattdverden gir oss del i livets brød og evig liv. Hva *mer* kan vi ønske oss?

Men kanskje er det slik at det Gud vil gi oss, er mer enn vi selv har forstand til å etterspørre. Og kanskje er vi så forblindet av vår egen mulighet til å skaffe oss ting, at vi ikke verdsetter det Gud vil gi? Og så ser vi ikke at alt vi har skaffet oss blir *for mye*, at det til og med kan ødelegge oss. "Arbeid ikke for den mat som forgår, men (arbeid) for den mat som består..., den som Menneskesønnen vil gi dere." Jesus ord er brennaktuelle i møte med en forbrukskultur som for lenge siden er blitt både råtnen, mugen og markstukken. Den tilsynelatende selvmotsigelsen at vi må *arbeide* for det som Gud

ønsker å gi oss, er kanskje ikke så selvmotsigende likevel, for det er virkelig hardt arbeid å snu gammel vane. Å arbeide for en enklere livsstil krever mye av oss. Men bare når vi har kvittet oss med alt det overflødige, får vi plass og rom i livet til å ta imot de evige verdier, dem Gud gir oss helt gratis.

Jeg har tro på at det nytter å forkynne til rettferdighet. I skrivende stund (2. januar), leser jeg i Vårt Land om det som kalles en *sosial vekelse* i forretningsverdenen. Rådgiver i Formuesforvaltning AS, Ingrid Stange, mener at kloten er blitt en landsby, og at det sosiale ansvaret som forsvant da verden ble stor, er på vei tilbake. Unge arbeidstakere vil kreve av sine arbeidsgivere at de tar ansvar. Når journalisten spør om dette er en bølge som bare glir over, svarer Stange: "Nei, det tror jeg ikke. Fjernheten fra verdens sosiale utfordringer var en unormal tilstand."

Vårt oppdrag som forkynnere på 4. søndag i faste må være å motivere til sosialt ansvar og forsterke det som allerede er en tendens i næringslivet. Ordvekslingen i Kapernaum er mer enn et teoretisk oppgjør mellom religiøse retninger; dypest sett handler det om hvordan vi lever og forholder oss til Gud og medmennesker i et globalt perspektiv. Å ta imot Menneskesønnen betyr å gjøre seg til ett med ham som tar imot alle mennesker og dør for å gi alle evig liv. Den som går til nattverd denne dagen, har dermed forpliktet seg på samme program som Menneskesønnen selv: Å gi brød til verden.

Søndag i fastetiden - 9 dager til Fasteaksjonen

Også i år fokuserer Kirkens Nødhjelp-aksjonen på klimaendringene og tiltak som kan hjelpe de fattige som er mest utsatt for skadevirkningene. Det er laget noen korte filmer som viser eksempler på hvilke problemer som har oppstått på grunn av klimaendringene, og hvordan det jobbes lokalt for å hjelpe. (Se kirkensnodhjelp.no). Dersom kirken din har utstyret som trengs, kan man bruke en film eller to som en del av prekenen eller som "forspill" til noen av salmene. Og salmene for dagen finner vi i NoS under kapitlet *Forvalteransvaret*.

ASTRID SÆTRANG MORVIK
Sokneprest i Østenstad

FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

TILSETTINGER

Borg bispedømme

Borg bispedømmeråd har i møte 14.12.2009 foretatt følgende tilsetning:

Gunnhild Nordgaard Hermstad i vikariat som prostiprest/studentprest i Follo prosti.

Vi har mottatt bekreftelse på at hun tar imot stillingen.

Sveinall, Bjarne, prost i Aust-Telemark prosti, Bø i Telemark, f. 1952

Theodorsen, Svein Arne, prost i Sunnhordland prosti, Stord, f. 1955

Ådneram, Karsten, sokneprest i Hafrsfjord sokn, Ålgård, f. 1945

SØKERE

Agder og Telemark bispedømme

Følgjande har søkt embetet som domprost i Kristiansand domprosti i Agder og Telemark bispedømme. Det er 8 søkjarar til embetet:

Bjørddal, Øystein, domprost i Molde domprosti, Molde, f. 1948

Fjeldstad, Arne H, CEO/internasjonalt direktør, The Media Project, Oxford, Kristiansand, f. 1957

Hammer, Hans Eiler, sokneprest i Berlevåg prestegjeld, Berlevåg, f. 1970

Ovesen, Stein, prost i Varanger prosti, Vadsø, f. 1959

Reinertsen, Stein, sokneprest i Lister prosti, Farsund, Farsund, f. 1960

LEDIGE STILLINGER

Tunsberg bispedømme

Vi søker prester til følgende ledige stillinger i Tunsberg:

Sokneprest i Lier prosti med særskilt tjenestested Sylling og Sjøstad sokn

Sokneprest i Tønsberg Domprosti med særskilt tjenestested Sem sokn

Kapellan i Eiker prosti med særskilt tjenestested Mjøndalen sokn

Søknad sendes elektronisk.

Se fullstendig utlysningstekst på www.kirkejobb.no eller på våre nettsider www.kirken.no/tunsberg

Stillingene har søknadsfrist 12. februar 2010.

For ytterligere informasjon kontakt prosten i Lier, 92 28 48 22, domprosten, 95 23 80 06, prosten i Eiker 92 63 31 20 eller Tunsberg bispedømmekontor 33 35 43 00.

Nyhet!

Erling Rimehaug

ANSIKT TIL ANSIKT

Kommentarer og refleksjoner om tro, liv og skaperverk som gir dybdeperspektiv til troen, takhøyde høyde over livet og bredde-dimensjon til samfunnsengasjementet.

Lavmælt i formen, velorientert i sak og tydelig på eget ståsted henvender forfatteren seg til sine lesere på en måte som inviterer til ettertanke og dialog.

Kr 348,-

Avenir Forlag

Besøk oss på: www.lutherforlag.no

Nyhet!

August Bolstad

DEN TRETTENDE DISIPPELEN

Noveller

Tekster skrevet med innlevelse og varsomhet om vandringen i troens og tvilens landskap.

”Forfatteren skriver godt og fører et lett og uanstrengt språk, som noen ganger er nærmest suggererende. Dette er god og lødig litteratur.”

Hans Rognstad

Kr 248,-

Avenir Forlag

Besøk oss på: www.lutherforlag.no

Aktuelle debattbøker fra Avenir

Jens Olav Mæland

GLEMT AV SINE EGNE

Rapport fra de kristnes situasjon i Det hellige land

”Spørsmålene som forfatteren reiser er så brennaktuelle og vårt ansvar for kirkene i regionen er så nødvendige, at jeg håper mange vil lese Mælands bok. Den pløyer dypt og gir mye å tenke på når det gjelder egne holdninger.”

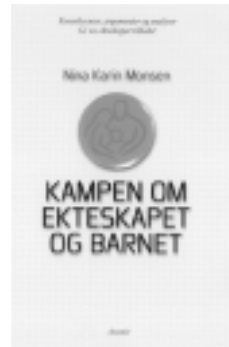
Helge Utaker

Kr 248,-

Nina Karin Monsen

KAMPEN OM EKTESKAPET OG BARNET

”Den nye ekteskapsloven fra 1. januar 2009 vil endre vår forståelse av begrepene ekteskap, foreldre, barn, familie og slekt på en radikal måte. Homofile, sosialister og liberalister har tilranet seg definisjonsmakten over ekteskapet. De har ikke bare avkristnet det, men de har gjort det til et redskap for radikalliberal familiepolitikk.”

I denne debattboken går filosofen Nina Karin Monsen til frontalangrep mot den nye ekteskapsloven. Med sylskarp tanke, utrettelig engasjement og forebilledelig direkte - noen ganger bitende ironisk - viser hun de vidtgående konsekvensene av loven og avslører den underliggende ideologien.

Kr 198,-

Returadresse:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad, kapellan Sunniva Gylver, universitetslektor Sjur Isaksen og prost Jan Otto Myrseth.

REDAKSJON

Luthersk Kirketidende, v/Eyolf Berg,
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO.
Red. sekr.: Eyolf Berg.
Tlf. 91 17 65 37.
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk og kan sendes til ovenstående e-postadresse.

ABONNEMENT, ADRESSEENDRING O.L.:

Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg,
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO.
Tlf. 91 17 65 37.
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

Pris kr. 550,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 750,- pr. år.
Abonnementet inkluderer Halvårsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år).
Kontonummer: 3000.14.73669

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 7 annonsemoduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 750,- +mva
 2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 1000,- +mva
 3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 2000,- +mva
 4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 2000,- +mva
 5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 2500,- +mva
 6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 3000,- +mva
 7. *Dobbelside* (Høyde 177 mm, bredde 2x127 mm) kr. 5000,- +mva
- Overstående priser gjelder s/hv-annonser. Tillegg for farger: kr. 1500,- +mva

ISSN 0332-5431

